

MOLIYAVIY HISOBOT XALQARO STANDARTLAR MOHIYATI VA JORIY ETISH ASOSLARI

TDIU SF talabasi BH-123 guruh talabasi

Turabekov Bekli Shavkat o'g'li

Annotatsiya: Maqolada O'zbekiston Respublikasi mustaqillika erishgan yillaridan boshlab, buxgalteriya sohada yangi uyg'onish davri va Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari (MHXS) standartiga o'tish davr talabi va joriy etish asoslari, bosqich qadamlari ochib berilgan. Mavzuga doir xulosa va takliflar berilgan.

Kalit so'zlar: Strategiya, Farmon, Qaror, Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari, investor.

O'zbekiston Respublikasi mustaqillika erishgan yillaridan boshlab, barcha sohada yangi uyg'onish davri boshlandi. Buxgalteriya sohasida ham bosqichma-bosqich uchunchi renesans davriga etib keldi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentning "O'zbekiston – 2030" satrategiyasi to'g'risida⁵⁹ Farmonining muhim vazifalardan biri - bu barqaror iqtisodiy o'sish orqali daromadi o'rtachadan yuqori bo'lgan davlatlar qatoridan o'rin olish, aholi talablariga va xalqaro standartlarga to'liq javob beradigan ta'lim, tibbiyot va ijtimoiy himoya tizimini tashkil qilishdan iborat. Strategiayda belgilangan vazifalarga erishishda, aholi daromadlarini oshirish, iqtisodiy sub'ektlarni oshirish, ushbu sub'ektlarda aholi talablariga va xalqaro standartlarga to'liq javob beradigan daromadlar hisobi xalqaro standartlar asosida yuritish, bugungi kunda dolzarb masalalardan biri bo'lib hisoblanadi. Mazkur strategiya ijrosini ta'minlash yuzasidan qabul qilingan qator farmon va qarorlar, shuningdek davlat dasturlarida moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga o'tish ustuvor vazifalar hamda aniq chora-tadbirlar belgilangan.

Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari (MHXS) asosida tuzilgan moliyaviy hisobotdan axborot foydalanuvchilari asosan xalqaro investorlar, soliq organlari va ta'sischilar foydalanishadi. Sababi ular faoliyat yuritayotgan iqtisodiy sub'ektning manfaatdor tomonlari bo'lib, moliyaviy hisobotdagi ko'rsatkichlar natijasida, ular kopmaniy uchun to'g'ri iqtisodiy qarorlarni qabul qilishda, muhim omil bo'lib hisoblanadi.

Umuman olganda, dastlabki mustaqillikka erishganimizdan beri buxgalteriya sohasi, bosqichma-bosqich shakillanib quyidagi qadamlarda,

⁵⁹ 11.09.2023 yildagi PF-158-son "O'zbekiston – 2030" satrategiyasi to'g'risida O'zbekiston Respublikasi Prezidentning Farmoni

asta-sekinlik bilan moliyaviy hisobotning xalqaro standartlar asosida yuritiladigan hisob tizimiga kirib bormoqda (1-rasm).

1 qadam	O'zbekiston Respublikasining 09.12.1992 y. 734-XII-son "Auditorlik faoliyati to'g'risida"gi Qonuni (Yangi tahriri) va O'zbekiston Respublikasining 30.08.1996 v. 279-I-son "Buxgalteriya hisobi
2 qadam	1993 yildan boshlab schyotlar rejasi 21-son Buxgalteriya hisobi milliy standartlari va barcha BHMSlar 2009 yilgacha shakillandi
3 qadam	13.04.2016 y. O'RQ-404-son Qonuni bilan "Buxgalteriya hisobi to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasining Qonuni (yangi tahriri) va 25.02.2021 yilda O'RQ-677-son "Auditorlik faoliyati to'g'risida"gi
4 qadam	O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi PF-60-son «2022-2026 yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida»gi Farmoni, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 11.09.2023 yildagi PF-158-son «O'zbekiston -2030» strategiyasi to'g'risidagi Farmoni, 2019 yil 19 sentyabrdagi PQ-3946-son «O'zbekiston Respublikasida auditorlik faoliyatini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi, 2020 yil 24 fevraldagi PQ-4611-son «Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga o'tish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida»gi, 2021 yil 4 avgustdagi PQ-5210-son «Auditorlarni sertifikatlashtirish tizimini takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida»oi

chore tadbirlar to'g'risida“gi qarorlari 2021 yil 1 yanvardan boshlab, moliyaviy hisobotlarini moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari (MHXS) printsiplari asosida taqdim etilishi belgilab berilgan. Ushbu qonun xujjatning tasdiqlanishi buxgalteriya sohasida va moliyaviy hisobot taqdim etish talablari tubdan o'zgarishiga tutki bo'ldi desak bo'ladi. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari (MHXS) printsiplari moliyaviy hisobot elementlarini baholash, tan olish va hisobotda aks ettirishning o'ziga xos yondashuvni talab qiladi.

1-rasimdan ko'rinib turibdiki o'zimizning mukamal, xalqaro darajada hisob tizimiga erishishimiz uchun 1991 yildan boshlab bugingi kunga qadar shakillantirib bormoqdamiz. Yillar kesimida hisoblaydigan bo'lsak, 33 yil davrni o'z ichiga olgan jarayon hisoblanadi. Demak, yuqoridagilarni inobatga olgan holda, quyidagi xulosa va takliflarni keltiraman:

Bugungi kunda moliyaviy hisobotlarimizni zamon talab etadigan Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari (MHXS) asosida to'liq yondashishimizga erishish uchun, qyidagi maqsad va vazifalarni o'z oldimizga qo'yishimiz lozim:

- Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarini qo'llash mohiyati va

ahamiyati, shuningdek ularning hisob ob'ektlari sifatidagi xususiyatlarini asoslash va tasnifiy asoslarini ishlab chiqish;

- Iqtisodiy sub'ektlarda Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarini qo'llash maqsadi, vazifalari, tamoyillari va usullarini belgilash;
- Iqtisodiy ko'rsatuvchi sub'ektlar faoliyatini Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarini qo'llash tashkiliy asoslarini ochib berishdan iborat.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YHATI

1. 11.09.2023 yildagi PF-158-son "O'zbekiston – 2030" satrategiyasi to'g'risida O'zbekiston Respublikasi Prezidentning Farmoni;
2. 2022 yil 28 yanvardagi PF-60-son «2022-2026 yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida»gi O'zbekiston Respublikasi Prezidentning Farmoni;
3. 2019 yil 19 sentyabrdagi PQ-3946-son «O'zbekiston Respublikasida auditorlik faoliyatini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Qarori;
4. 2020 yil 24 fevraldagi PQ-4611-son «Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga o'tish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida»gi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Qarori;